

Matice lineárního zobrazení

Nechť $E = \{\bar{e}_1, \bar{e}_2, \dots, \bar{e}_n\}$ je báze na U a $F = \{\bar{f}_1, \bar{f}_2, \dots, \bar{f}_m\}$ je báze na V .
 Jestliže $f: U \rightarrow V$ je lineární zobrazení, pak jsme schopni určit $f(\bar{u})$ pomocí hodnot $f(\bar{e}_1), f(\bar{e}_2), \dots, f(\bar{e}_n)$ následovně: jestliže $\bar{u} = (\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n)_{\langle E \rangle} \Rightarrow$

$$f(\bar{u}) = f(\alpha_1 \bar{e}_1 + \alpha_2 \bar{e}_2 + \dots + \alpha_n \bar{e}_n) = \alpha_1 f(\bar{e}_1) + \alpha_2 f(\bar{e}_2) + \dots + \alpha_n f(\bar{e}_n) \quad (*)$$

Známe-li navíc souřadnice vektorů $f(\bar{e}_1), f(\bar{e}_2), \dots, f(\bar{e}_n)$ vzhledem ke bázi F , tj.

$$f(\bar{e}_1) = \beta_{11} \bar{f}_1 + \beta_{12} \bar{f}_2 + \dots + \beta_{1m} \bar{f}_m$$

$$f(\bar{e}_2) = \beta_{21} \bar{f}_1 + \beta_{22} \bar{f}_2 + \dots + \beta_{2m} \bar{f}_m$$

$$f(\bar{e}_n) = \beta_{n1} \bar{f}_1 + \beta_{n2} \bar{f}_2 + \dots + \beta_{nm} \bar{f}_m$$

a dosadíme-li je do (*), pak obdržíme souřadnice $f(\bar{u})$ vzhledem k F :

$$f(\bar{u}) = \underbrace{(\beta_{11} \alpha_1 + \beta_{21} \alpha_2 + \dots + \beta_{n1} \alpha_n)}_{X_1^*} \bar{f}_1 + \underbrace{(\beta_{12} \alpha_1 + \beta_{22} \alpha_2 + \dots + \beta_{n2} \alpha_n)}_{X_2^*} \bar{f}_2 + \dots + \underbrace{(\beta_{1m} \alpha_1 + \dots + \beta_{nm} \alpha_n)}_{X_m^*} \bar{f}_m$$

$$\Rightarrow f(\bar{u})_{\langle F \rangle} = (X_1^*, X_2^*, \dots, X_m^*)_{\langle F \rangle}$$

Vidíme, že: $X_1^* = \beta_{11} \alpha_1 + \beta_{21} \alpha_2 + \dots + \beta_{n1} \alpha_n$

$X_2^* = \beta_{12} \alpha_1 + \beta_{22} \alpha_2 + \dots + \beta_{n2} \alpha_n$

$X_m^* = \beta_{1m} \alpha_1 + \beta_{2m} \alpha_2 + \dots + \beta_{nm} \alpha_n$

Zapsáno maticově:

$$\begin{pmatrix} X_1^* \\ X_2^* \\ \vdots \\ X_m^* \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \beta_{11} & \beta_{12} & \dots & \beta_{1n} \\ \beta_{21} & \beta_{22} & \dots & \beta_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \beta_{m1} & \beta_{m2} & \dots & \beta_{mn} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{pmatrix} \Rightarrow f_{\langle F \rangle}^T(\bar{u})_{\langle F \rangle} = A_{EF} \cdot \bar{u}_{\langle E \rangle}^T$$

$\underbrace{\begin{pmatrix} X_1^* \\ X_2^* \\ \vdots \\ X_m^* \end{pmatrix}}_{\text{souřadnice } f(\bar{u}) \text{ vzhledem k bázi } F}$
 $\underbrace{\begin{pmatrix} \beta_{11} & \beta_{12} & \dots & \beta_{1n} \\ \beta_{21} & \beta_{22} & \dots & \beta_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \beta_{m1} & \beta_{m2} & \dots & \beta_{mn} \end{pmatrix}}_{\text{zv. matice lin. zobrazení } A_{EF} \text{ - jsou v ní ve sloupcích souřadnice } f(\bar{e}_1)_{\langle F \rangle}, f(\bar{e}_2)_{\langle F \rangle}, \dots, f(\bar{e}_n)_{\langle F \rangle}}$
 $\underbrace{\begin{pmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \vdots \\ \alpha_n \end{pmatrix}}_{\text{souřadnice } \bar{u} \text{ vzhledem k bázi } E}$

Příklad 10: Lineární zobrazení $f: U \rightarrow V$ je dáno svými hodnotami

$$f((2,1,-1)) = (0,3)$$

$$f((3,0,1)) = (4,3)$$

$$f((0,2,1)) = (-1,2)$$

Uvězte matice lineárního zobrazení A_{EF} , jestliže E a F jsou kanonické báze, tj. $E = \{(1,0,0), (0,1,0), (0,0,1)\}$ a $F = \{(1,0), (0,1)\}$

\Rightarrow Musíme určit hodnoty $f(\vec{e}_1)$, $f(\vec{e}_2)$, $f(\vec{e}_3)$ \Rightarrow známe hodnoty seřadíme do matice (a upravíme tak, aby vlevo vznikla jednotková matice)

$$\begin{array}{c|c} \vec{x} & f(\vec{x}) \\ \hline \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 \\ 3 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 1 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 0 & 3 \\ 4 & 3 \\ -1 & 2 \end{pmatrix} \end{array} \sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 6 & 0 & 2 & 8 & 6 \\ 0 & 2 & 1 & -1 & 2 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 0 & -3 & 5 & 8 & -3 \\ 0 & 2 & 1 & -1 & 2 \end{pmatrix} \end{array} \sim$$

$$\sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 0 & -3 & 5 & 8 & -3 \\ 0 & 6 & 3 & -3 & 6 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 0 & -3 & 5 & 8 & -3 \\ 0 & 0 & 13 & 13 & 0 \end{pmatrix} \end{array} \sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 0 & -3 & 5 & 8 & -3 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 2 & 1 & -1 & 0 & 3 \\ 0 & -3 & 5 & 8 & -3 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \end{array} \sim$$

$$\sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 2 & 1 & 0 & 1 & 3 \\ 0 & -3 & 0 & 3 & -3 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 2 & 1 & 0 & 1 & 3 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \end{array} \sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 & 2 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 & 2 & 2 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \end{array} \sim \begin{array}{c|c} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} & \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \end{array}$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} f((1,0,0)) = (1,1) \\ f((0,1,0)) = (-1,1) \\ f((0,0,1)) = (1,0) \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} f(\vec{e}_1) = (1,1) = 1 \cdot (1,0) + 1 \cdot (0,1) = 1 \cdot f_1 + 1 \cdot f_2 = (1,1)_{\langle F \rangle} \\ f(\vec{e}_2) = (-1,1) = -1 \cdot (1,0) + 1 \cdot (0,1) = -1 \cdot f_1 + 1 \cdot f_2 = (-1,1)_{\langle F \rangle} \\ f(\vec{e}_3) = (1,0) = 1 \cdot (1,0) + 0 \cdot (0,1) = 1 \cdot f_1 + 0 \cdot f_2 = (1,0)_{\langle F \rangle} \end{array} \right\}$$

$$\Rightarrow A_{EF} = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$\underbrace{\quad}_{f(\vec{e}_1)_{\langle F \rangle}} \quad \underbrace{\quad}_{f(\vec{e}_2)_{\langle F \rangle}} \quad \underbrace{\quad}_{f(\vec{e}_3)_{\langle F \rangle}}$

Príklad 2: Uvažujme stejnéobrazení f jako v příkladu 1. Určete $f(1, -1, 3)$ a $f(2, 0, 4)$

Uvažujeme vektory $f(\vec{u})_{\langle F \rangle} = A_{EF} \vec{u}_{\langle E \rangle}^T$

$$\Rightarrow f(1, -1, 3)_{\langle F \rangle}^T = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \\ 3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 5 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow f(1, -1, 3)_{\langle F \rangle} = (5, 0)$$

$$\Rightarrow f(2, 0, 4)_{\langle F \rangle}^T = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \\ 4 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6 \\ 2 \end{pmatrix} \Rightarrow f(2, 0, 4)_{\langle F \rangle} = (6, 2)$$

Príklad 3: Uvažujme stejnéobrazení f jako v příkladu 1. Určete

matici A_{GH} , kde báze $G = \{ \underbrace{(1, 2, 0)}_{\vec{g}_1}, \underbrace{(-1, 1, 0)}_{\vec{g}_2}, \underbrace{(0, 0, 1)}_{\vec{g}_3} \}$ a

báze $H = \{ \underbrace{(1, 1)}_{\vec{h}_1}, \underbrace{(1, -1)}_{\vec{h}_2} \}$

\Rightarrow musíme určit $f(\vec{g}_1)_{\langle H \rangle}, f(\vec{g}_2)_{\langle H \rangle}, f(\vec{g}_3)_{\langle H \rangle}$

① nejprve určíme $f(\vec{g}_1)_{\langle F \rangle}, f(\vec{g}_2)_{\langle F \rangle}, f(\vec{g}_3)_{\langle F \rangle}$ (k. souřadnice vzhledem ke kanonické bázi)

$$\Rightarrow f(1, 2, 0)_{\langle F \rangle}^T = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -1 \\ 3 \end{pmatrix} \Rightarrow f(1, 2, 0)_{\langle F \rangle} = (-1, 3)$$

$$f(-1, 1, 0)_{\langle F \rangle}^T = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} -1 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -2 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow f(-1, 1, 0)_{\langle F \rangle} = (-2, 0)$$

$$f(0, 0, 1)_{\langle F \rangle}^T = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow f(0, 0, 1)_{\langle F \rangle} = (1, 0)$$

② Určíme souřadnice $f(\vec{g}_1), f(\vec{g}_2), f(\vec{g}_3)$ vzhledem k bázi $\langle H \rangle$. Tzn. hledáme čísla $a_1, a_2, b_1, b_2, c_1, c_2$ tak, aby platilo:

I.) $f(\vec{g}_1) = f(1, 2, 0) = (-1, 3) = a_1 \vec{h}_1 + a_2 \vec{h}_2 \Rightarrow f(\vec{g}_1)_{\langle H \rangle} = (a_1, a_2)$

II.) $f(\vec{g}_2) = f(-1, 1, 0) = (-2, 0) = b_1 \vec{h}_1 + b_2 \vec{h}_2 \Rightarrow f(\vec{g}_2)_{\langle H \rangle} = (b_1, b_2)$

III.) $f(\vec{g}_3) = f(0, 0, 1) = (1, 0) = c_1 \vec{h}_1 + c_2 \vec{h}_2 \Rightarrow f(\vec{g}_3)_{\langle H \rangle} = (c_1, c_2)$

ad I.) hledáme a_1, a_2 tak, aby $(-1, 3) = a_1(1, 1) + a_2(1, -1)$

kj: $(-1, 3) = (a_1 + a_2, a_1 - a_2)$

$$\Rightarrow \begin{cases} a_1 + a_2 = -1 \\ a_1 - a_2 = 3 \end{cases} \left\{ \begin{array}{l} (1 \ 1 \ | \ -1) \\ (1 \ -1 \ | \ 3) \end{array} \right. \sim \left(\begin{array}{l} (1 \ 1 \ | \ -1) \\ (0 \ -2 \ | \ 4) \end{array} \right) \Rightarrow \begin{cases} a_1 = 1 \\ a_2 = -2 \end{cases} \Rightarrow f(\vec{g}_1)_{\langle H \rangle} = (1, -2)$$

ad II.) hledáme b_1, b_2 tak, aby $(-2, 0) = b_1(1, 1) + b_2(1, -1)$

kj: $(-2, 0) = (b_1 + b_2, b_1 - b_2)$

$$\Rightarrow \begin{cases} b_1 + b_2 = -2 \\ b_1 - b_2 = 0 \end{cases} \left\{ \begin{array}{l} (1 \ 1 \ | \ -2) \\ (1 \ -1 \ | \ 0) \end{array} \right. \sim \left(\begin{array}{l} (1 \ 1 \ | \ -2) \\ (0 \ -2 \ | \ 2) \end{array} \right) \Rightarrow \begin{cases} b_1 = -1 \\ b_2 = -1 \end{cases} \Rightarrow f(\vec{g}_2)_{\langle H \rangle} = (-1, -1)$$

ad III.) hledáme c_1, c_2 tak, aby $(1,0) = c_1(1,1) + c_2(1,-1)$

$$\Rightarrow \text{obdobně jako v I.) a II.) zjistíme, že } c_1 = \frac{1}{2}, c_2 = \frac{1}{2} \Rightarrow f(\vec{g}_3)_{\langle H \rangle} = \left(\frac{1}{2}, \frac{1}{2}\right)$$

\Rightarrow Matice A_{GH} určíme tak, že do sloupců dáme vektorů $\vec{g}_1, \vec{g}_2, \vec{g}_3$

$$f(\vec{g}_1)_{\langle H \rangle}, f(\vec{g}_2)_{\langle H \rangle} \text{ a } f(\vec{g}_3)_{\langle H \rangle} \Rightarrow$$

$$A_{GH} = \begin{pmatrix} 1 & -1 & \frac{1}{2} \\ -2 & -1 & \frac{1}{2} \end{pmatrix}$$

Potom platí: $f(\vec{u})_{\langle H \rangle} = A_{GH} \vec{u}_{\langle G \rangle}$

Pr. 1: Lineární zobrazení $f: P_3 \rightarrow P_2$ je dáno hodnotami:

$$f(x^2) = 2x+1, \quad f(x+2) = x+1, \quad f(2x+5) = 3x+1$$

a) Určete matici lin. zobr. f vzhledem ke st. bázím

$$P_3: s_1 = \{x^2, x, 1\}$$

$$P_2: s_2 = \{x, 1\}$$

$$\begin{array}{c|c} x & f(x) \\ \hline (1 & 0 & 0 & | & 2 & 1 \\ 0 & 1 & 2 & | & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 5 & | & 3 & 1 \end{array} \xrightarrow{-2s_2} \begin{array}{c|c} (1 & 0 & 0 & | & 2 & 1 \\ 0 & 1 & 2 & | & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & | & -1 & -1 \end{array} \xrightarrow{-2s_3} \begin{array}{c|c} (1 & 0 & 0 & | & 4 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & | & -1 & 3 \\ 0 & 0 & 1 & | & 1 & -1 \end{array} \Rightarrow \begin{cases} f(x^2) = 2x+1 \\ f(x) = -x+3 \\ f(1) = x-1 \end{cases}$$

$$A_{s_2 s_1} = \begin{pmatrix} 1 & -1 \\ 2 & 3 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f(x^2) \\ f(x) \\ f(1) \end{pmatrix}_{s_2}$$

b) Určete matici lin. zobr. f vzhledem k bázím $B = \{x^2-1, x^2-x, x+1\}$ a $H = \{2x+1, 2x-2\}$

$$A_{GH} = \begin{pmatrix} f(s_1) \\ f(s_2) \\ f(s_3) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f(x^2-1) \\ f(x^2-x) \\ f(x+1) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} f(x^2) - f(1) \\ f(x^2) - f(x) \\ f(x) + f(1) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 4 & 0 \\ 2 & 2 \\ 0 & 2 \end{pmatrix} = A_{s_2 s_1} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix}$$

soř. vzh. k H
 $H \cdot \vec{x} = \vec{y}$
 $\vec{x} = H^{-1} \cdot \vec{y}$

$$= \begin{pmatrix} 2 & 2 \\ 2 & -2 \end{pmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 2 & 3 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 1 \\ -1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

$$\left| \begin{pmatrix} 2 & 2 & | & 1 & 0 \\ 2 & -2 & | & 0 & 1 \end{pmatrix} \xrightarrow{-r_1} \begin{pmatrix} 2 & 2 & | & 1 & 0 \\ 0 & -4 & | & -1 & 1 \end{pmatrix} \cdot 2 \begin{pmatrix} 4 & 4 & | & 2 & 0 \\ 0 & -4 & | & -1 & 1 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 4 & 0 & | & 1 & 1 \\ 0 & -4 & | & -1 & 1 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 4 & 0 & | & 1 & 1 \\ 0 & 4 & | & 1 & -1 \end{pmatrix} \Rightarrow \begin{pmatrix} \frac{1}{4} & \frac{1}{4} \\ \frac{1}{4} & -\frac{1}{4} \end{pmatrix} \right|$$

$$A_{GH} = \frac{1}{4} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 2 & 3 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 1 \\ -1 & 0 & 1 \end{pmatrix} = \frac{1}{4} \begin{pmatrix} 3 & 2 & 0 \\ -1 & -4 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 1 \\ -1 & 0 & 1 \end{pmatrix} = \underline{\underline{\frac{1}{4} \begin{pmatrix} 3 & 1 & 2 \\ -3 & 3 & -2 \end{pmatrix}}}$$